

NASTAVAK RAZGOVORA

Džejn Hip, koja je bila u Oridžovoj grupi u Njujorku, imala je najpodsticajni i najprodorniji um od svih Amerikanki koje sam ikada upoznao i kao kod svih ljudi sa snažnim pozitivnim vibracijama njene negativne vibracije su bile jednako snažne. Mogla je biti prilično okrutna i bezobzirna prema bliskim prijateljima ili protivnicima kada je nešto želela. Imala je izraženu mušku stranu; kao što mi je jednom rekla: „Ja zapravo nisam žena.“ U neprirodnom životu naše planete mnogo je onih koji su ili veoma muževni ili veoma ženstveni ili ni jedno ni drugo, koje privlači sopstveni pol ili određeni tip suprotnog pola: muškobanjasti tip žena i ženstveni tip muškaraca, kao rezultat pogrešne podele polnih ćelija. Gurđijev nikada nije odbio nijedan od ovih tipova, u stvari mnoge od njih je pretvorio u korisna ljudska bića.

Džejn me je pitala da li bih mogao razgovarati sa Uspenskim o njenom prelasku u jednu od njegovih grupa. Uradio sam tako, ali je on odbio, pod izgovorom da „rad“ nije za takve tipove, da je nemoguće uraditi bilo šta sa ljudima kao što je ona. Nemoguće za njega, pomislio sam, ali moguće za Gurđijeva.

Gurđijevu se dopadala. I bila je sposobna da prikupi dobar deo novca za njega. Bila je žena sa stvarnim bićem i stvarnim razumevanjem. Dobro sam je upoznao u periodu između 1924. i 1939. u Njujorku, Fontenblou i Londonu, i u stanu Gurđijeva. Jednom sam ugovorio ručak za nju sa T. S. Eliotom; iako je objavila njegove prve pesme u *The Little Reviewu* nikad ga nije upoznala, pa sam ih oboje pozvao u španski restoran. Seli smo u 12.30, a razišli se oko 3.30. Voleo bih da sam napravio beleške tog razgovora. Da li od vina ili od razgovora, ili oboje, bio sam opijen i na sedmom nebu književnim razgovorom, koji je, osim toga što je bio briljantan i podsticajan, posedovao i

Gurdijev sa Filosom

Gurdjieff
1946

Gurdjieff
1948

unutrašnji sadržaj. Oboje su znali skoro sve što može da se zna o umetnostima i događajima tog vremena i onima koji su ih stvarali, i nedostajao je samo Oridž za savršenu trojku.

Jednom prilikom Džejn je rekla Gurđijevu: „Znate, gospodine Gurđijev, u Engleskoj ponekad zaboravim da ustanem kada sviraju nacionalnu himnu – zaboravim da je tamo kralj.“ Odvratio je: „Moraš uvek ustajati i sećati se kralja. To je organizacija, slično kao kada čovek skida šešir u crkvi. Spolja poštuje organizaciju i radi ono što rade ostali. Čovek ima dva sveta, unutrašnji i spoljašnji. Unutrašnji svet je tvoj, to je nezavisno mesto. U unutrašnjem svetu ti možeš reći da je kralj izmet, dok u spoljašnjem ne možeš.“

Neko je pitao: „Nije li to licemerno?“ „Šta je licemer?“ odgovorio je. „U staroj Grčkoj ta reč znači glumac, onaj koji igra ulogu. U životu svako mora igrati ulogu, ali *zapamtite* da uloga igra vas. Samo sa onima sa kojima imate zajednički cilj možete biti iskreni o svom unutrašnjem svetu. Patološki je biti sa svima iskren.“

Džejn ili neko od prisutnih je izneo pitanje novinarstva, kao i novinskih članaka i ljudi koji ih pišu. On je rekao: „Ti ljudi su ništa, ne postoje, i koriste reči samo da bi sakrili sopstveno ništavilo. Normalan čovek ne može dobiti ništa za ništa, ali psihopata može. Ti pisci su umobolni, oni vide nešto gde nema ničega – u mašti. Evropski jezici nemaju korene. Grci imaju korene, čak i Rusi, čije su neke reči grčkog porekla, i imaju više značenja nego evropski jezici koji su zasnovani na iskvarenom latinskom – zato evropski jezici nemaju značenje, članci napisani ovim rečima nemaju sadržaj. Ovo je jedan od razloga zašto je život danas tako prazan.“

Džejn je rekla: „Samo zbunjuju ljudski um.“ Gurđijev je odgovorio: „Mišljenje nije bitno. Može biti korisno, kao policajac. Emocija i oset su bliži prirodi. Čovek mora osećati emocijom i čulima. Od toga počinje samosećanje, svest o sebi.“

Rekao je Džejn da je sada sveštenica, prava sveštenica, i da njen rep počinje da raste. Rekla mi je: „Kada dođem kući, sedam vrlo pažljivo.“ Drugom prilikom, kada smo nazdravljali idiotima, Džejn je upitana koji je njen i rekla je: „Nisam više idiot. Radila sam i prošla kroz njih.“

Gurđijev je uzviknuo: „Šta? Nisi idiot? Svi su idioti. Ja sam idiot. Čak je i Bog idiot.“

Jedna od žena pričala je sa pozitivnim čuđenjem, čak sa zadovoljstvom, o petorkama koje su nedavno rođene. Odgovor Gurđijeva je glasio da u slučaju petorki nijedno od te dece neće posedovati individualnost. Ljudi bi bili u agoniji da znaju značenje ovoga. Danas se ljudi množe kao miševi. U drevna vremena čak su i blizanci bili retki. Niko ne primećuje da kvantitet uništava kvalitet. Rekao sam da, ako farmer ima loše konje, potrebno mu je osam da rade posao koji bi obavljalo četiri; Gurđijev je dodao da isto važi i za Prirodu, potreban joj je kvalitet, a ne kvantitet, ali pošto čovek ne živi normalno, ona mora povećati proizvodnju da zadovolji svoje potrebe.

Gurđijev je bio prilično gojazan u to vreme. Uzeo je jednu vrlo neprivačnu fotografiju sebe i izradio kopije veličine poštanskih marki i zalepio ih na pakete slatkiša koje je delio. Zašto, ne znam. Delio je slatkiše svima. Jednog dana u *Café de la Paixu*, dao je nešto slatkiša dvema lepim ženama za susednim stolom. Jedna je pitala: „Ko je on?“. „Ne znam“, odgovorila je druga, „ali mislim da je proizvođač čokolade.“

Gabo, stariji učenik iz Rusije, rekao mu je jednog dana da jede previše masnog, što nije dobro za njega. Podsmešljivog pogleda, Gurđijev ga je pitao: „Otkad jaje podučava kokošku?“

1944. godine Džejn je vodila prilično veliku sopstvenu grupu, koja je izrasla iz grupe u kojoj sam ja započeo 1933. godine; izdvojila ih je za sebe i izgledalo je kao da želi da ih zaštiti. Čak i u stanu u Parizu, učenici koji su došli tamo sa njom držali su se jedni drugih; bili su izdvojena grupa. Gurđijev ju je prozvao gospođica „Keep“ (čuvar). Grupu smo zvali „The Keeps“. Džejn je pomogla mnogim ljudima i čitav svoj život se borila protiv bolesti.

Pre nego što sam otišao u Ameriku, za vreme rata, dao sam joj skoro sve Oridžove beleške koje sam imao, na stotine stranica, od kojih su neke objavljene u poglavlju pod naslovom *Komentari na Belzebuba*, u knjizi *Učenje Gurđijeva*. Koristila ih je mnogo godina u svojim kasnijim grupama.

Džejn Hip je bukvalno izdržavala Toma i Frica Petersa. Živeo sam sa njih troje jedno vreme u Njujorku. Fric Peters, uprkos svemu što su Džejn i Gurđijev učinili za njega, nikad nije razumeo Gurđijeva. Govorio je da je Gurđijev, među grupom francuskih učenika, postavio njega za naslednika. Ali ja sam video kako je Gurđijev postavio istu scenu pred Oridža i još nekoliko muškaraca godinama ranije, a „naslednik“ je bila jedna od devojaka. Takve stvari predstavljale su šok za prisutne. Slično, tražio je od Frica da sastavi listu bezobraznih reči, što je učinio i sa mnom i sa ostalima. Što se tiče puta u Čikago, Fric nije pomenuo da je sa njima bio još jedan čovek, stariji učenik, koji mi je ispričao mu je, kada su se rastajali od Frica i grupe u Čikagu i krenuli ka imanju Frenk Lojd Rajtovih u Taliesinu, Gurđijev rekao: „Sad moramo da promenimo naše ispoljavanje, idemo na posebno mesto“ – vladao se ozbiljno i ostavio je ogroman utisak na tamošnje učenike.

Deluje kao da su knjige Frica Petersa pisane od strane dva čoveka – jednog, intelektualca, izvrsnog pisca, i drugog, malog dečaka Frica koji je bio privržen Gurđijevu. Intelektualac sumnja u Učenje i Učitelja, dok dečak oseća zahvalnost, iako ne zna šta da čini sa njom.

Prilikom mojih poseta Gurđijevu u Parizu hvatao sam beleške i poredio ih sa beleškama ostalih koji su prisustvovali ručkovima i večerama; i mada su mnoge stvari koje je rekao bila ponavljanja njegovih starih izreka tokom godina, one su pogađale takvom silinom i svežinom u suštinu i delovale na nas kao da ih nikada ranije nismo čuli, i navala nove svetlosti je bačena na njih.

Zamerio je jednom čoveku što postavlja samo intelektualna pitanja i rekao mu da je njegov problem radoznalost, da uvek želi da zna više i više, da nikad ne razmatra, i nikad ne pokušava da razume na šta mu on, Gurđijev, ukazuje. Rekao je da radoznalost smrdi. Ali, takođe, postoji prava radoznalost, koja se odnosi na spoznavanje onoga što će nam pomoći da razumemo sebe i svet oko sebe. Postoje upečatljivi odlomci o ovoj temi u *Princu Ljubovedskom*. Ljubovedski znači ljubav prema novim stvarima.

Neko je pitao da li je istina da je čovek evoluirao iz životinja. Gurđijev je odgovorio da nije; čovek je drugačijeg reda u poretku Prirode, drugačija formula.

Govoreći o asocijacijama rekao je da ih moramo pustiti da teku, bez njih bismo umrli; asocijacije su štap sa dva kraja, dobrim i lošim. Neki psiholozi proticanje asocijacija nazivaju „tokom svesti“, ali to je, zapravo, tok nesvesti. Potrebno je sve vreme biti na oprezu i ne dozvoliti da naša pažnja bude upletena u asocijacije, inače ćemo se prepustiti sanjarenju ili maštanju, što je greh.

Imamo hiljade asocijacija koje su beskorisne za naše biće. Zadajući određenu vežbu rekao je: „Tretirajte svoje asocijacije kao drugu osobu. Recite im 'Pusti me da odradim moj posao sada, a ti ćeš se igrati kasnije.'“

Rečeno je nešto što se odnosilo na osećanja čoveka. Ja sam rekao: „U Engleskoj se kaže da je put do čovekovog srca kroz njegov stomak.“ Gurđijev je uzviknuo: „Vidite, čak i Englezi nekad kažu zanimljive stvari!“ Neko je pitao: „A gde je srce kod žene?“ Odgovorio je: „Žensko srce? Odmah ispod pupka.“

Gurđijev je citirao poučnu priču o ruži koja se obraća slavuju i kaže: „Možeš me razumeti i voleti samo ako voliš moje trnje; samo tada ja sam tvoj rob.“ Slavuj odgovara: „Čak iako prezirem tvoju gadost, moram te voleti i pevati tebi.“

U *Zboru ptica* Atar govori o ljubavi slavuja prema ruži kao o njegovom izgovoru za to što ne ide na hodočašće u Simurg.

Gurđijev je rekao da su ruže jedino cveće vredno uzgajanja; razumeo sam to godinama kasnije, kada sam počeo da ih gajim. Dodao je da je sve ostalo cveće „merde“.

Govoreći o zainteresovanosti i radu na sebi u skladu sa Učenjem, objasnio je da, ako ljudi imaju zajednički cilj, stvarni cilj – ne uobičajeni životni cilj – osećanje bratske ljubavi će se roditi u njima. Ako žive i rade zajedno, uvek će je osećati, bilo da vole ili mrze jedni druge. Ni ljubav prema porodici se ne može porediti sa ovim osećanjem.

Jednog jutra sam bio sa Gurđijevim i dve žene iz njegove „specijalne“ grupe u *Café de la Paixu* kada je konobar prišao i izvestio da ga neko

traži preko telefona. Otišao je gore i za nekoliko minuta se vratio, očigledno uznemiren. Seo je i rekao: „Ah! Život! Život!“

„Šta se dogodilo?“, pitao sam.

„Svečnjikov. Preminuo je iznenada ovog jutra.“

Poznavali smo i posećivali Svečnjikove nekoliko godina i boravili blizu njih u Les Andelysu. Gurđijev je bio veoma naklonjen Papaši, kako ga je zvao. U *Prieuréu*, Papaša je dug vremenski period izgovarao zdravice idiotima. On i njegova žena su bili dobrodušni i jednostavni ljudi srednje klase i pripadali su starom ruskom duhu.

Gurđijev je bio veoma dirnut. Mogla se osetiti snaga njegove unutrašnje uznemirenosti. Posle izvesnog vremena je rekao: „Sada ću promeniti neku naviku, uvek kada se desi nešto kao ovo menjam navike i radim nešto drugačije. Neću više piti armanjak.“

Pokupio je stvari i vratio se u svoj stan. Istog popodneva se odvezao do Les Andelysa, ponevši od nas darove za gospođu Svečnjikov. Obavio je sve što je potrebno za sahranu i učinio sve što je mogao za njegovu porodicu.

Nije trebalo shvatiti bukvalno njegovu izjavu da nikad više neće piti armanjak, budući da je nastavio da ga pije. Govorio je nešto „Podobnisirnianski“, kao što Belzebub govori, u metaforama ili alegorično, što je tako često radio; uvek, kada bi mu se desilo nešto neuobičajeno, „dobro“ ili „loše“, upotrebio bi šok da slomi neku malu naviku ili uradi nešto drugačije. Često nam je govorio da, kada nam se desi nešto što nije po našem ukusu ili nas čak zadesi neka nesreća, trebalo bi da nastojimo da to preokrenemo u našu sopstvenu korist, a ne samo da podnosimo pasivno i bivamo nošeni osećanjima.

Smrt Svečnjikova iznova me je podsetila na ono što nam je Gurđijev stalno ponavljao, da jedino držeći na umu činjenicu sopstvene smrtnosti, i neizbežne smrti drugih, možemo biti oslobođeni egoizma, sujete i samoljublja, koji kvare naš život i naše odnose sa drugima. Imajući ovo u vidu približavamo se onome što je važno – smrti tiranina ličnosti, smrti starog čoveka; jer, bez ove smrti ne može biti vaskrsnuća u pravom smislu. Silesije često govori o tome:

„Umreti pre nego što to umre
Tako da ti ne umreš
Kada dođe vreme da to umre
Inače bi umro zauvek.

Bio je Hrist iznova rođen hiljadu puta
U vitlejemskoj staji
A ne u tebi
Ti si izgubljen bez šanse da se vratiš.“

Ovakva vrsta umiranja je takođe bolna, jer znači gledati u sebe i videti šta neko stvarno jeste; ako pogledamo iskreno i nepristrasno, lažna i „dražesna“ slika koju imamo o sebi je uništena. „Put ka gore je isto tako i put na dole.“ Što više neko nauči da gleda u sebe, u dubine, i vidi i shvati užasne mogućnosti koje izlaze na videlo i u sebi i u drugima, u svađama sa prijateljima i porodicom, u javnom životu i ratu – ako čovek može da vidi, a da se ne identifikuje, više će videti mogućnost razvitka na višem nivou. U sebi nosimo zastrašujuće gargoje Notr Dama, kao i anđele koji se uspinju, moramo ih upoznati i suočiti se sa svima: ne gledati u njih direktno jer će nas, kao Meduza, pretvoriti u kamen, već indirektno, kroz Učenje o pravilnom samoposmatranju zajedno sa samosećanjem; i što više čovek razume o sebi, manja će biti sklonost ka mržnji i osuđivanju drugih.

Oko Uskrsa bio sam na službi u Ruskoj sabornoj crkvi i govorio sam Gurđijevu kako smo se moja žena i ja venčali u Ruskoj sabornoj crkvi u Njujorku, kao i da sam bio na Uskršnjim i Božićnim službama u crkvama u Rusiji. Rekao je da je bilo korisno što sam išao tamo, to je „iskustvo osećanja“. Sve hrišćanske ceremonije dolaze iz stare Grčke crkve. Ne razumeš obrazac službe ili zašto je to tako, ali ona otvara tvoje emocije, zato što su ljudi koji su smišljali ceremonije i liturgije rane crkve imali veliko razumevanje psihologije ljudi, ali te drevne ceremonije su iskvarene. Stvarno, objektivno znanje uvek postoji među posvećenima, struja koja i dalje teče, čak i danas, i pomenuo je dva

pravca, dve reke o kojima je pisao, js jednu za upućene, drugu za obične ljude; postoje dva pravca znanja u Bibliji – jedan za one koji razumeju, a drugi za one koji uzimaju stvari bukvalno, kakva je Biblija danas. Ljudi su iskvarili učenje Biblije kao što inače pokvare sve što je dobro; neko uvek želi da menja i „usavršava“ pravo učenje.

Rekao je da Amin znači „Tako nam Bog pomogao“. To je daleko starije od Jevreja. Sve je sadržano u ovoj reči, svi nivoi, od izmeta do Boga. U budizmu postoji slična reč – OM. Ako otvorimo usta kao da želimo da izgovorimo AR i izgovorimo Amen ili OM (Aum), polako se približavajući glasu 'm' ili 'n', cela skala zvuka je tu.

Neko je govorio o proučavanju ideja u drugim religijama. Odgovorio je da je mnogo bolje da svako proučava sopstvenu mašinu nego da čita o idejama. Za pravo studiranje, ozbiljno proučavanje, neophodna je koncentracija; ali koncentracija je teška zbog uplitanja emocionalnog centra, koji je rasut po čitavom organizmu, tako da kad želimo da uradimo nešto instinktivno ili da promišljamo o nečemu, emocionalni centar se meša i sprečava koncentraciju. Prava koncentracija je namerna pažnja u kojoj sva tri centra učestvuju. Tada čovek može pomeriti planinu.

U uobičajenom jeziku ne postoji rečnik za „više“ ideje; tu su samo reči za jednostavne pojmove ili kako da napravimo nešto, pronađemo naš način o nečemu i tako dalje. Moramo naučiti novi jezik.

Ne možete umom razumeti suštinu, um jedino može posmatrati manifestacije ličnosti. Naša takozvana volja dolazi iz ličnosti, ali suština ne poseduje volju, već samo želje. Ukoliko posmatramo ličnost, ona tada postaje pasivnija, tako da naša suština može postati aktivna i početi da raste i, konačno, borbom protiv slabosti individualnost počinje da zauzima mesto ličnosti.

Samo svestan čovek može reći šta je manifestacija ličnosti, a šta suštine. Svakidašnja uloga koju igramo u životu predstavlja ličnost i kod nekih ljudi ona postaje fiksna navika da nije više čak ni uloga. Ličnost može reagovati različito u različitoj sredini i sa različitim ljudima. Suština će, kada reaguje, uvek reagovati na isti način.

Sušтина na grčkom glasi *ουσία*, što znači biti, suštinska priroda, stvar po sebi, urođeni karakter, nešto što jeste. Na suprotnoj strani je ličnost,

persona, maska, ono što nije naše. Ali suština može biti oštećena i izopačena: „Čovek je najveća neznanica kada je najviše samouveren. Njegova dovitljiva suština izvodi fantastične trikove...“

Kada je govorio nekim Oridžovim učenicima o formiranju mezoterične grupe, Gurđijev je naglasio da oni koji žele da se prijave moraju biti u stanju da misle – ne da „to“ misli u njima putem asocijacija, već da „Ja“ misli aktivno i svrsishodno. Naglasio je da emotivni i pokretni centar moraju biti „obrazovani“. Uobičajeno obrazovanje je obrazovanje jednog centra, odnosi se jedino na formativni aparat, dok se samo one škole koje rade na emocijama jednako dobro kao i na umu i telu, približavaju stvarnom obrazovanju.

Dva viša centra u nama su kao stranci u našoj kući. Ovaj rad pomaže ljudima da postanu svesniji, prvo svesniji sebe, zatim objektivno svesniji. Svestan čovek može proizvesti kakav god želi utisak na druge i igrati onu ulogu koju izabere.

Kod običnog čoveka život je neutralizujuća sila, ali kad imamo pravi cilj on postaje neutralna ili pomirujuća sila. Tada imamo konkretan i trajan centar graviteta, ne centar graviteta koji se može promeniti, kao što se menja u životu. Kod običnih ljudi centar graviteta prelazi iz jednog centra u drugi. Čas je u pokretnom centru, čas u emotivnom, onda ponovo u intelektualnom centru i često u polnom centru. Kada Učenje postane centar graviteta, svi centri učestvuju i njihova aktivnost je usmerena ka našem istinskom cilju.

Moramo proučavati pozitivne i negativne delove svakog centra. Snažno pozitivno podrazumeva snažno negativno – u ovom radu isto kao i u životu. Ovaj rad je krajnje pozitivan i mora izazivati snažne negativne reakcije među ljudima koji ga ne razumeju.

Svaki put kada zaustavimo ili samo posmatramo negativne emocije koje dolaze, možemo u isto vreme kreirati mogućnost koju ćemo iskoristiti za sećanje sebe.

U složenoj organizaciji belih mrava u njihovom leglu, ako je ubijena kraljica, koja za njih predstavlja centar ili sunce, tada se sav život i aktivnost u mravinjaku prekidaju i umiru. Isto je sa našim suncem, koje

je naš centar – ako se zaustavi i umre, ceo život u našem solarnom sistemu će umreti. Naš individualni život je samo mali zupčanik u velikom točku zemaljskog života, koji je opet karika u trajanju sunca, koje je opet samo mali točak u životu velikog točka megalokosmosa. Razvoj čoveka može se porediti sa razvojem leptira. Jaje umire i postaje gusenica; kada gusenica umre nastaje lutka; od lutke postaje leptir. Ako čovek umre za starog sebe, on postaje nešto sasvim drugačije.

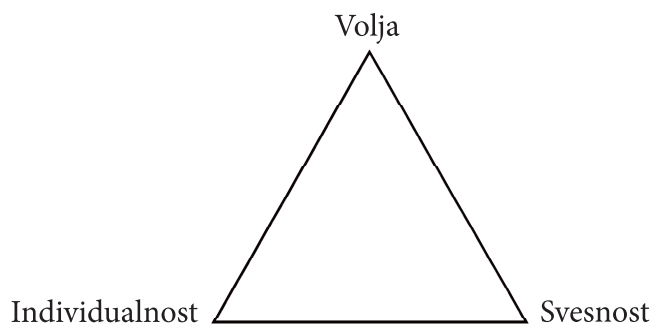
Samosećanje je svetlost koja se mora održavati energijom iz instinktivnog i emocionalnog centra.

Čovek je simbol zakona stvaranja. U njemu je zakon trojstva kao i zakon broja sedam, evolucija i involucija, razvoj i propadanje, borba između aktivnosti i pasivnosti, pozitivnog i negativnog, da i ne. Bez ove borbe ne može biti pravog napretka – neće biti stvarnog rezultata za čoveka.

Naše mišljenje je mehaničko jer mislimo formativnim aparatom, koji ne predstavlja centar već mašinu koja je u kvaru i funkcionise nepravilno. Formativni aparat može biti koristan kada se pravilno upotrebljava za formulisanje i klasifikovanje osećanja i misli. Pravo mišljenje je razmišljanje združeno sa emocijama. Filozof kaže: „Mislim, dakle postojim.“ Bolje je reći: „Kada mogu da osećam i osetim, onda imam mogućnost da budem“ – da budem ono što jesam.

Kako starimo, sve je teže i teže da dobijamo nove utiske. Istinski nove utiske možemo dobiti jedino naporom, velikim naporom.

Podsvest sadrži rezultate svih naših iskustava.

Individualnost, Svest i Volja su tri sile u Apsolutu. U skladu sa zakonom oktava, sile se kreću niz zrak stvaranja i mešajući se postaju sve više mehaničke, i na taj način bivaju promenjene. Volja postaje inercija, otpor, tvrdoglavost; svest je svedena na moć opažanja, a individualnost na ličnost, stvar.

Uviđajući ovo, našu mehaničnost, možemo uvideti ono što sveštenik naziva „svest o grehu“. Tada, uz pomoć učitelja, imamo mogućnost početka dugog uspinjanja – protiv upletenosti, protiv slepih sila Prirode, koje našu svrhu okreću protiv Boga, ako ta svrha postoji. Ipak, tu leži paradoks – da bismo se razvili nasuprot nizvodne rečne struje, moramo raditi sa Prirodom, nastojati da postanemo svesni i na taj način zaslužimo da se nazovemo Sinovima Božijim. Prosečan čovek ne može ovo razumeti. Evolucija i involucija – Jakovljeve lestve.

Sve stvari su na skali. Odakle god da počnemo postoji uspon, evolucija, i silazak, involucija. Sve stvari imaju simboličku vrednost; ono što vidimo kao rezultat su takođe počeci.

Telo je instrument kroz koji se ispoljavaju osećanja, misli i instinkti. „Ja“ nije telo. „Ja“ sam Put, „Ja“ pripada svetlu i vazduhu. Da dostignemo istinsku slobodu, unutrašnju i spoljašnju, „Ja“ mora biti ponovo rođeno. Ali, „Ja sam zatvoren i ne mogu pobeći“; „On me je okovao da se ne mogu osloboditi; učinio je moje lance teškim.“ „Gospod me je savladao i opasao me svojom mrežom“ (*Psalmi*). Bog je nametnuo određene prepreke na čovekovom putu razvoja i u isto vreme mu je pokazao put kroz njih. Zapravo, dao nam je svog jedinog začetog Sina, Metod, pomoću koga se možemo osloboditi od sveta neznanja, laži, krvoprolića, tiranije. Prvo unutrašnja, a zatim spoljašnja sloboda. Postoji mnogo neprijatelja, ali „čovekovi najgori neprijatelji su oni u njegovoj kući“ (*Mihej*).

Glavna osobina u svakom od nas je ključ za naše akcije i ispoljavanja. Ona prevagne u svakoj situaciji. Uvek isti motiv pokreće Glavnu Osobinu. To je kao nagib u kuglanju, koji sprečava kuglu da ide pravo. Glavna osobina je ta koja nas tera da skrenemo sa pravca. To je nešto mehaničko i imaginarno, i nalazi se u emocionalnom delu suštine. Ona

daje glavnu boju za sva tri centra i formira obrasce naših želja. Potiče iz jednog ili više od sedam smrtnih grehova, ali ponajviše iz samoljublja i sujete. Neko to može otkriti postajući svesniji; i to otkriće utiče na povećanje svesnosti.

U vezi sa tipovima: ako posmatrate sebe i primetite stvari koje vas privlače, šta vam se dopada da vidite, čujete, okusite, dodirnete, možete otkriti sopstveni tip. Tipovi počinju sa 3 – čovek broj 1, 2, 3; fizički, emocionalni, intelektualni. Mešanje ova tri u različitim razmerama određuje dvanaest osnovnih tipova; zatim podela na dvadeset sedam; i potpodela na 72 tipa.

Zakon spajanja sličnosti: iskustva koja imaju istu frekvenciju vibracija će se stopiti; i u ovom radu sve ideje koje podržavaju rad pomažu magnetnom centru u nama da raste i postaje snažniji.

Postoji vrsta besmrtnosti kroz decu i unuke. I postoji besmrtnost koja dolazi iz čoveka koji se ponovo rađa u nizu tela dok ne dostigne savršenog sebe.